

הערה לבהודת

על הסיפור "פי שנים או מחוסר יום" לשי ענגון.

לפני שבועיים ימים נודמנה לידי זהוברת האחרונה של "מאזנים" הפור תחת בסיפור של ש"י עינין. קראתי את הסיפור ונודעו עתי. מצאתי בו לא רק שיא של יכולת אמנותית מפתיעה אפילו בענגון, אלא גם העזה רבה להעי לנת עלי סיפור מה שאינו ניתן לתיאור בכובד. נדמה לי כי ענגון שדה בסיפור זה עם הבעיה המרכזית של הדור הזה — ויכול לת. לאחר שברכתי בלבי את גורכי "מאזנים" על הסיפור הנפלא שהניש, יעצתי גם להכרי לקרוא בסרי פור, ואף הם ברבו עליו ברכת הנהגון יהודי לי על עעתי, ובודאי לא היתני נא לדבר כאן בפומבי על הסיפור, שהרי "מאזנים" מצויים בידו כל אדם, והסיפור אינו ארוך, טיל ספר וקרא — ולמלא מבקר אחר. למנואל בן גרין זוסק וסריוס על דפי "דבר" את פסו זורפסקו על ספר וספר, ספרי-לימוד ספרי-ילדים, ספרי-שירה וספרי-מדע. הגיע בטיולי ("דבר" מום א' דתנוכה) וסיפורו זה של ענגון — ולא הביני. מה עשה? הלך וכתב מסביבו דברי בתבות". והנה סיפורו של ענגון וקר עברי שנוכל ליתן דעות למבקר להטי יעו בשיתוף-חילין שאינם לעצם העני. אנסה איפוא להסביר מה מצאתי לני בסיפור זה ולמה נחרת רישטו בלבי יותר משאר סיפורים שקראתי בזמן האחרון.

בסיפור "פי שנים" מתאר ענגון אדם מיישראל בחצי שנותיו שיוסי-הכפורים עדיין הוא לו היום הקדוש, היום המר כלי בלוח השנה, היום שמסביבו נטיה הוט הזמן שלו? ומאחר שאין יום זה כך בכיובתו, פורש הוא מדי שנה מס- כיבתו ביום הכיפורים והילך לעיר הע- תוסה בירושלים כדי להיות יום זה בכפיפת אנשים שאף להם הוא היום וש ישהדרו לא ותואר ושבלעדיו אחיזה לחייהחולין של כל ימות השנה. שנה אחת ניסה האיש לבלות את היום בכפיפת אנשים בני דירו ובני שיהו, לא ירד לעיר העתיקה, אלא הלך למות הכנסת שבשבנותו, שבנות-גנים חדשה באחר מפרוורו ירושלים. וכאן מצא במקום קדושה בוערת — תרדמת שעמוס, במקום רטט דתי — פהוק, במקום תפילה מרעידה לבב — הזן מניחצה, במקום עדת-מתפללים המת- דבקים בקנים ובכל שאר עדות-ישראל המתפללים אותה שעה תחת שמי כל ארצות — קבוצת אנשים החולכים לבית הכנסת מצויידיים בכרטיס-כניסה כמי שהולך להצגה של תיאטרון, וממלי- אים את ההפסקות בשיחות על מגרשים שנתייקרו. בסוף היום מרגיש האיש שחסר הוא יום, ולא יום סתם, אלא היום שבלעדיו אין אחיזה לכל שאר הימים, והוא מנסה לרדוף אחרי היום ולהשיגו בזה שהוא מוסיף מחול על הקודש ועם יום נוסף כמנהג הסידים ואנשי-מעשה, אבל אינו מצליח, כי תוך כדי כך הוא מפסיד את בנין הס- כה, ונמצא רודף אחרי היום החסר ואינו משיגו.

זהו סכימה יבשה של הסיפור, אבל גם מתוך סקירה סכימטית זו אפשר לראות את כוונת המספר לתאר את כל התעויה והמכוכה של דור שאברה לן האמונה, והוא מנסה תחילה לילך אצל הזקנים בני הדורות שעברו, אבל אינו מוצא סיפוק בזה, ובשהוא מבקש את אמונתו בתוך מסגרת דורו, נמצא מאבד את היום הקדוש שבלעדיו אין לו קיום, את פליטת האחיזה, שריד הנחלת הליחשת שבלבו, ושוב הוא מנסה לרדוף אחר היום האבוד ע"י הפ- לנה, בדרך הפיכת חייחול לקודש, אבל גם כאן הוא נכשל, ועדיין הוא תועז ונבוך ומצפה לחסר-עליון שיאיר דרכו, אני כך הבינתי את סיפורו של ענגון ונרעדתי מעומק התהום שבתיאורו. אר לם גם מבהינה אמנותית גרידא איר אפשר שלא להתפעל מההישג האמנותי שהשיג כאן המספר-המשורר. אמנים רבים תיארו את קדושת ליל-כפורים כבית-הכנסת, אבל לא ידוע לי שום אמן שניסה לתאר את השממון האיום של יום הכיפורים בבית-כנסת מודרני, שיש בו כל העיניים והתפילות ואין בו כלום מקדושת היום, את הסמוי-מך העין הזה, את השפילה המוחלטת של פנימיות, את הפהוק הפעור מבעד ללל המנהנים החיצוניים, את הקדישה שפר- תה נשמחה — תפס ענגון ותיאר בדר- קות נפלאה ובאמצעים עדינים ופשו- טים ביותר.

ואתה הקורא קרא את הסיפור גופו, ובטוחני שתמצא בו הרכה יותר ממה שכתוב כאן, כשם שמצאתי בו אני בקריאה שניה יותר ממה שתפסת בקריאה ראשונה.

אברהם יערי

